

ΤΑΞΗ: Γ' ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Κείμενο Ι: Μη λογοτεχνικό Κείμενο

Ήδη από τη δεκαετία του 1960, ο Raymont Williams εξηγούσε ότι ο πολιτισμός δεν μπορεί να περιοριστεί μόνο στα υλικά προϊόντα του, καθώς είναι ένα φαινόμενο ζωντανό και διαρκώς εξελισσόμενο. Έχει βοηθήσει αποτελεσματικά στη διεύρυνση της έννοιας της πολιτιστικής κληρονομιάς, η οποία δεν αποτελείται μόνο από τα υλικά της ίχνη, τα κτήρια και τα αντικείμενα, αλλά επίσης και από τα στοιχεία που συγκροτούν την ζωντανή παράδοση των ανθρώπινων κοινωνιών, όπως αυτή καθορίζει και καθορίζεται μέσα από την εξέλιξή τους, δηλαδή μέσα από τη συνέχεια αλλά και από τη μεταβολή που φέρνει η δράση των ανθρώπων. Επομένως, η κληρονομιά περιλαμβάνει και όλα τα μη υλικά - με μια λέξη, τα άυλα - στοιχεία που συνιστούν την πολιτισμική ταυτότητα των ανθρώπων.

Τα διεθνή κείμενα που ορίζουν την προστασία των πολιτιστικών αγαθών σε περιπτώσεις ενόπλων συρράξεων έχουν παραχθεί από μια άλλη οπτική, η οποία δεν διαθέτει αυτό το εύρος στην προσέγγιση της πολιτιστικής κληρονομιάς. Αντλούν το σκεπτικό τους από μια παλαιότερη πνευματική παράδοση, του 19ου αιώνα, και από έναν ορισμό του πολιτισμού που αναφέρεται στις «υψηλές» εκφράσεις της κουλτούρας, στα εξέχοντα οικοδομήματα, στα αντικείμενα εξαιρετικής τέχνης ή μεγάλης ιστορικής σημασίας.

Ωστόσο, η άυλη πολιτιστική κληρονομιά είναι η ζώσα παράδοση. Οι φορείς των στοιχείων της άυλης είναι οι άνθρωποι. Η άυλη κληρονομιά δεν υφίσταται χωρίς τους φορείς της. Σε περιπτώσεις πολέμου, οι άνθρωποι είναι ο στόχος. Σε περιπτώσεις φυσικών καταστροφών, οι άνθρωποι είναι το τυχαίο θύμα. Ακόμη κι όταν επιβιώνουν και μπορούν να συνεχίσουν την επιτέλεση των παραδόσεών τους, αρκετές φορές βρίσκονται αποκομμένοι από τους αρχικούς τους τόπους. Όμως, η επιτέλεση συγκεκριμένων στοιχείων των παραδόσεών τους πολύ συχνά δεν μπορεί να γίνει πουθενά αλλού, παρά στον αρχικό τους τόπο, δεν έχει νόημα να γίνει αλλού. Η μη οικειοθελής - ή η βίαιη - απομάκρυνση ανθρώπων από τους αρχικούς τους τόπους διαταράσσει τη συλλογική

μνήμη, καθώς ο χώρος είναι ένα από τα κοινωνικά πλαίσια μέσα στα οποία εγγράφεται η μνήμη των ανθρώπων.

Ο Maurice Halbwachs, αναφέρει ότι η απώλεια του αρχικού χώρου, η απομάκρυνση από αυτόν μπορεί να φέρει κενά στη συλλογική μνήμη, άρα, μπορεί να πλήξει θανάσιμα την άυλη πολιτιστική κληρονομιά. Επί πλέον, η άυλη πολιτιστική κληρονομιά αναγνωρίζεται ως τέτοια όταν συγκροτεί κοινότητες, όταν οι άνθρωποι δηλώνουν ότι είναι κομμάτι της ταυτότητάς τους, ότι τους παρέχει την αίσθηση πως ανήκουν σε μια διακριτή ομάδα.

Στις πολεμικές συγκρούσεις των τελευταίων δεκαετιών στην Ευρώπη, αλλά και στις συγκρούσεις τις σημερινές, στην Μέση Ανατολή, η ταυτότητα - πολιτιστική, εθνική, θρησκευτική - είναι το διαφιλονικούμενο. Βλέπουμε καταστροφές μνημείων ακριβώς για να εξαλειφθούν τα ίχνη μιας ετερότητας, μιας ταυτότητας που δεν γίνεται ανεκτή από κάποιους. Η άυλη πολιτιστική κληρονομιά, μαζί με την υλική, στην οποία αποτυπώνεται, βρίσκεται στο στόχαστρο.

Η άυλη πολιτιστική κληρονομιά, σε αντίθεση με τα υλικά μνημεία, είναι ένας ανανεώσιμος πολιτιστικός πόρος, και επίσης πολύ ανθεκτικός, θα λέγαμε «επίμονος». Είναι ανανεώσιμη, διότι η επιτέλεσή της είναι αυτή που διασφαλίζει την διατήρησή της. Είναι ανθεκτική, διότι οι άνθρωποι δεν ξεχνούν τόσο εύκολα, μάλλον το αντίθετο συμβαίνει, είναι πολύ επίμονοι σε θέματα που αγγίζουν την ταυτότητά τους, το αίσθημα ότι ανήκουν σε μια συγκεκριμένη κοινότητα.

Το αίσθημα της υπερηφάνειας για το γεγονός ότι κάποιος είναι μέτοχος μιας άυλης παράδοσης δεν προκύπτει πάντα αυτόματα. Αν μάλιστα δεν προκύπτει καθόλου, δεν διασφαλίζεται η μετάδοσή της. Και αν δεν διασφαλίζεται η μετάδοσή της, δεν υπάρχει πια άυλη πολιτιστική κληρονομιά. Τα προϊόντα της είναι πλέον αποκομμένα από τη ζωντανή πηγή της προέλευσής τους, έτοιμα να γίνουν αρχαιακά τεκμήρια και μουσειακά εκθέματα.

Οι κίνδυνοι για την άυλη πολιτιστική κληρονομιά προέρχονται από τα ρήγματα που μπορεί να δημιουργηθούν στην αλυσίδα της μετάδοσης της γνώσης από γενιά σε γενιά. Τέτοια ρήγματα μπορεί να είναι είτε η εγκατάλειψη των παραδοσιακών τεχνικών και αντιλήψεων σε ένα περιβάλλον ειρηνικής προόδου προς χάριν καινοτομιών (αμφίβολης αποτελεσματικότητας συχνά) είτε η βίαιη μετακίνηση των πληθυσμών που φέρουν αυτές τις γνώσεις, για λόγους που έχουν να κάνουν με

πολεμικές συρράξεις, ή με οικολογικές καταστροφές, ή και με ηθελημένες ανθρώπινες παρεμβάσεις μεγάλης κλίμακας στο περιβάλλον (λ.χ. κατασκευή φραγμάτων που κατακλύζουν χωριά και καλλιεργούμενες εκτάσεις κλπ). [...]

Αναγνωρίζοντας τη δυναμική της Άυλης Κληρονομιάς στην αντιμετώπιση των τραυματικών καταστάσεων μετά τις ένοπλες συρράξεις και τους εκπατρισμούς (είτε λόγω πολέμων, είτε λόγω κλιματικής αλλαγής), μπορούμε να συμβάλουμε στην ενίσχυση της πολιτιστικής ποικιλομορφίας και της ειρηνικής ανασυγκρότησης των κοινοτήτων που έχουν υποφέρει από βίαιες συγκρούσεις, διωγμούς και ξεριζωμούς.

Η άυλη κληρονομιά λοιπόν έχει τις δικές ανάγκες καταγραφής, τεκμηρίωσης, διαφύλαξης και προστασίας όπως η υλική. Σε άλλη κλίμακα, με άλλα μέσα, αλλά τις έχει. Έχει όμως και μια τεράστια δυναμική που την καθιστά μοναδική στην αντιμετώπιση των τραυμάτων που προκύπτουν από τις συγκρούσεις.

Πολιτισμικές πρακτικές που δημιουργούν αίσθημα ταυτότητας σε όσους τις ασκούν είναι αυτές που μπορεί να θεωρηθούν στοιχεία της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς. Οι κοινότητες των ανθρώπων που ασκούν αυτές τις πρακτικές συγκροτούνται και ανανέωνονται, ενισχύουν τους δεσμούς των μελών τους, κατά την επιτέλεσή τους. Εδώ κρύβεται μια άλλη μεγάλη δυνατότητα της Άυλης Κληρονομιάς: η συμβολή της στη θεραπεία των τραυμάτων που προκαλούν οι ένοπλες συρράξεις και οι εκπατρισμοί των προσφύγων.

Πρακτικά Ημερίδας αφιερωμένης στα 60 χρόνια της Σύμβασης της Χάγης για την προστασία των πολιτιστικών αγαθών σε περίπτωση ένοπλης σύρραξης, Μουσείο Ακρόπολης, 2015

Κείμενο II : Μη λογοτεχνικό Κείμενο

Οι δρόμοι μιλούν, τα κτίρια λένε

Σήμερα Κυριακή οργανώνεται για δεύτερη φορά ένας περίπατος στην Αθήνα της Κατοχής, με αφορμή τα εβδομήντα χρόνια από την απελευθέρωση της πρωτεύουσας. Πέρνυσι σε παρόμοιο ιστορικό περίπατο προσήλθαν πάνω από χίλια άτομα. Η ιδέα είναι απλή: ένας οδηγός μεταφέρει τους περιπατητές σε τοπόσημα με ιδιαίτερο ενδιαφέρον, στη συγκεκριμένη περίπτωση ο ιστορικός Μενέλαος Χαραλαμπίδης. Και τους

θυμίζει τι συνέβη σε αυτή η γωνία, τι υποδεχόταν αυτό το κτίριο, τι συνέβη σε αυτό το πεζοδρόμιο.

Το μεταίχμιο που ζούμε οδηγεί το βλέμμα μας σε ό,τι ήταν αθέατο έως πρόσφατα· το στρέφει από το all της ματαιοδοξίας στα ίχνη ενός ζωτικού παρελθόντος, σε ίχνη αγώνων και αγωνίας. Επανασυνδεόμενοι με το παρελθόν, ελπίζουμε ότι θα κατανοήσουμε βαθύτερα το δύσκολο παρόν, την εσωτερική λογική των συμβάντων και των ενδεχομένων μες στην ιστορική ροή, ελπίζουμε ότι θα μπορέσουμε να αντέξουμε τη δυσχέρεια, να αντέξουμε την ιστορία ως δρώντα υποκείμενα, ως συνδιαμορφωτές, και όχι ως άβουλοι θεατές.

Πλάι στον Κεραμεικό, την Αγορά, την Πνύκα, την Ακαδημία Πλάτωνος, υπό τη σκιά της Ακροπόλεως και του αβάσταχτου κλέους των χρυσών χρόνων, πλάι στους διάσπαρτους μεσαιωνικούς ή μεταβυζαντινούς ναΐσκους, διαλείμματα ησυχίας, βρίσκονται τα πρώτα οικήματα του κράτους, άλλα ταπεινά, σαν τις λαϊκές αυλές θαυμάτων του Παπαδιαμάντη, του Μητσάκη, του Ροΐδη, άλλα ευκλεί και μνημειώδη, νεοκλασικά, εκλεκτικιστικά, καυτατζόγλεια και άλλα. Από τον Μεσοπόλεμο και, κυρίως, μετά τον Δεύτερο Πόλεμο, η λαϊκή και νεοκλασική Αθήνα γίνεται μοντέρνα, χαώδης, μεγάλη, χωνευτήρι, γίνεται μητρόπολη.

Σε αυτή τη μητροπολιτική κορυφή, σκοτεινιασμένη απ' την κρίση, στεκόμαστε τώρα, αμήχανοι, σατισμένοι, με κρυμμένη τη γραμμή του ορίζοντος. Έτσι γυρνάμε το βλέμμα στο παρελθόν. Νομίζω γόνιμα. Σίγουρα με αίσθηση σοβαρότητας, ίσως και αίσθηση επείγοντος, για να καλύψουμε κενά, για να κερδίσουμε τον άδειο χρόνο της προηγούμενης αμεριμνησίας, της αμνησίας. Περπατάμε, λοιπόν, για να ανακτήσουμε το ιστορικό κέντρο, την πόλη, τον ζωτικό χώρο της δημοκρατίας, για να ξαναγιώσουμε πολίτες και ιστορικά όντα, με παρελθόν, με συνέχειες, με ρήξεις. Το άστυ είναι πολύ βαθύτερο και πλουσιότερο από real estate και gentrification.

Νίκος Ξυδάκης

Κείμενο III: Λογοτεχνικό Κείμενο

Το τραγούδι «*Ας κρατήσουν οι χοροί*» του Διονύση Σαββόπουλου, επέλεξε η Επιτροπή «*Ελλάδα 2021*» προκειμένου να δημιουργήσει το βιντεοκλίπ της επετείου των 200 χρόνων μετά την Επανάσταση του 1821.

«*Ας κρατήσουν οι χοροί*»

Ας κρατήσουν οι χοροί
και θα βρούμε αλλιώςτικά
στέκια επαρχιώτικα βρε
ώσπου η σύναξις αυτή
σαν χωριό αυτόνομο να ξεδιπλωθεί
Μέχρι τα ουράνια σώματα
με πομπούς και με κεραίες
φτιάχνουν οι Έλληνες κυκλώματα
κι ιστορία οι παρέες
Κάνει ο Γιώργος την αρχή
είμαστε δεν είμαστε
τίποτα δεν είμαστε βρε
κι ο Γιαννάκης τραγουδεί
άμα είναι όλα άγραφα κάτι θα βγει
Και στης νύχτας το λαμπάδιασμα
να κι ο Άλκης ο μικρός μας
για να σμίξει παλιές
κι αναμμένες τροχιές
με το ροκ του μέλλοντός μας
Ο ουρανός είναι φωτιές
ανεμομαζώματα
σπίθες και κυκλώματα βρε
και παρέες λαμπερές
το καθρεφτισμά τους στις ακρογιαλιές
Κι είτε με τις αρχαιότητες
είτε με ορθοδοξία
των Ελλήνων οι κοινότητες
φτιάχνουν άλλο γαλαξία
Να κι ο Μπάμπης που έχει πει
κι η Λυδία ντρέπεται
που όλο εκείνη βλέπετε βρε
κι ο Αχιλλέας με τη Ζωή
μπρος στην Πολαρόντ κοιτούν γελαστοί
Τότε η Έλενα η χορεύτρια
σκύβει στη μεριά του Τάσου
και με μάτια κλειστά
τραγουδούν αγκαλιά
Εθνική Ελλάδας γεια σου
Τι να φταίει η Βουλή
τι να φτάνουν οι εκπρόσωποι
έρημοι και απρόσωποι βρε
αν πονάει η κεφαλή
φταίει η απρόσωπη αγάπη που 'χε βρει

Μα η δικιά μας έχει όνομα
έχει σώμα και θρησκεία
και παππού σε μέρη αυτόνομα
μέσα στην τουρκοκρατία
Να μας έχει ο Θεός γερούς
πάντα ν' ανταμώνουμε
και να ξεφαντώνουμε βρε
με χορούς κυκλωτικούς
κι άλλο τόσο ελεύθερους σαν ποταμούς
Και στις νύχτας το λαμπάδιασμα
να πυκνώνει ο δεσμός μας
και να σμίγει παλιές κι αναμμένες τροχιές
με το ροκ του μέλλοντός μας

Παρατηρήσεις

A. Να παρουσιάσετε συνοπτικά σε 70-80 λέξεις πώς ορίζεται στο Κείμενο I ο χώρος της άυλης πολιτισμικής κληρονομιάς.

B1. Να επαληθεύσετε την ορθότητα του περιεχομένου των παρακάτω διατυπώσεων του κειμένου I, σημειώνοντας την ένδειξη Σωστό ή Λάθος σε καθεμία από αυτές, κάνοντας τις αντίστοιχες κειμενικές αναφορές.

1. Η πολιτιστική κληρονομιά επηρεάζεται από τη δράση των ανθρώπων.
2. Η άυλη πολιτιστική κληρονομιά κινδυνεύει εξίσου με τα υλικά προϊόντα του πολιτισμού.
3. Το αίσθημα της υπερηφάνειας για το γεγονός ότι κάποιος είναι μέτοχος μιας άυλης παράδοσης διασφαλίζει τη μετάδοσή της.
4. Η απομάκρυνση ανθρώπων από τον τόπο καταγωγής τους μπορεί να καταστρέψει την άυλη πολιτιστική κληρονομιά.
5. Η άυλη πολιτιστική κληρονομιά μπορεί να πληγεί μόνο σε περίοδο πολέμου και όχι ειρήνης.

B2. Να σχολιάσετε τον τίτλο του κειμένου 2 ως προς τη σχέση του με το περιεχόμενο του κειμένου και την επικοινωνιακή αποτελεσματικότητά του.

B3. Αν πρόθεση του συγγραφέα του κειμένου 2 στην τελευταία παράγραφο είναι να ευαισθητοποιήσει, να εντοπίσετε τρία διαφορετικά εκφραστικά μέσα με τα οποία επιτυγχάνει το σκοπό του.

B4. Σε ποιον κειμενικό τύπο συγκαταλέγεται το κείμενο 2; Να τεκμηριώσετε τη θέση αναφέροντας 3 διαφορετικά χαρακτηριστικά.

Γ. “Να μας έχει ο θεός γερούς... του μέλλοντός μας”. Το τραγούδι του Δ. Σαββόπουλου κλείνει με μία ευχή. Να παρουσιάσετε το περιεχόμενό της αξιοποιώντας τουλάχιστον τρεις κειμενικούς δείκτες. Συμμερίζετε τις απόψεις του δημιουργού; Ποια θα ήταν η δική σας ευχή για το μέλλον της χώρας μας;

Δ. Στο πλαίσιο πολιτιστικής δράσης του δήμου σας «Οι νέοι και η πόλη τους» στην οποία συμμετέχει και το σχολείο σας αναλαμβάνετε ως εκπρόσωπος του δεκαπενταμελούς συμβουλίου να παρουσιάσετε με γραπτή εισήγηση 350-400 λέξεων τα χαρακτηριστικά της ζωής των μεγαλουπόλεων που πλήττουν τη σχέση των νέων με τον πολιτιστική τους κληρονομιά και να προτείνετε τρόπους δράσης, κυρίως του δήμου σας, με τους οποίους θα μπορούσε να αναβαθμιστεί η σχέση των νέων με την υλική και άυλη πολιτιστική κληρονομιά του τόπου τους.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A. Στο κείμενο αποσαφηνίζεται η έννοια της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, η οποία αποτελεί μέρος του ανθρώπινου πολιτισμού. Φορέας της είναι ο άνθρωπος και βασικά χαρακτηριστικά της η σύνδεση της με τον εκάστοτε τόπο και η ενίσχυση του αισθήματος του συνανήκειν. Παρόλο που ανανεώνεται διαρκώς καταφέρνει να διατηρήσει αναλλοίωτο το χαρακτήρα της. Συχνά τονώνει το εθνικό φρόνημα, γεγονός που εξασφαλίζει τη διαιώνισή της. Μάλιστα, ευεργετική έχει αποδειχθεί για την επούλωση επώδυνων συλλογικών εμπειριών.

B1.

1: Σωστό: «... που συγκροτούν την ζωντανή παράδοση των ανθρώπινων κοινωνιών, όπως αυτή καθορίζει και καθορίζεται μέσα από την εξέλιξή τους, δηλαδή μέσα από τη συνέχεια αλλά και από τη μεταβολή που φέρνει η δράση των ανθρώπων».

2: Λάθος: «Η άυλη πολιτιστική κληρονομιά, σε αντίθεση με τα υλικά μνημεία, είναι ένας ανανεώσιμος πολιτιστικός πόρος, και επίσης πολύ ανθεκτικός, θα λέγαμε “επίμονος”».

3: Σωστό: «Το αίσθημα της υπερηφάνειας για το γεγονός ότι κάποιος είναι μέτοχος μιας άυλης παράδοσης δεν προκύπτει πάντα αυτόματα. Αν μάλιστα δεν προκύπτει καθόλου, δεν διασφαλίζεται η μετάδοσή της.»

4: Σωστό: «... είτε η βίαιη μετακίνηση των πληθυσμών που φέρουν αυτές τις γνώσεις ...»

5: Λάθος: «Τέτοια ρήγματα μπορεί να είναι ... κλίμακας στο περιβάλλον [...]»

B2. Ο τίτλος του κειμένου 2 “Οι δρόμοι μιλούν, τα κτίρια λένε” καταφέρει με επιτυχία, παρά την επιλογή συνυποδηλωτικής γλώσσας, να προϋδεάσει για το περιεχόμενο του κειμένου 2 γεγονός που επιβεβαιώνεται ήδη από την πρώτη παράγραφο. Ο συντάκτης του κειμένου αφορμάται από τους ιστορικούς περιπάτους που είχαν διοργανωθεί στο κέντρο της Αθήνας με στόχο να γνωρίσουν οι πολίτες την ιστορική διάσταση/ το παρελθόν των σπουδαιότερων δρόμων και κτιρίων (“Πέρυσι σε παρόμοιο... αυτό το πεζοδρόμιο”). Επίσης, με τον εν λόγω τίτλο ανέδειξε και την βασική του θέση, τη σημασία που κατέχει η επανοικειοποίηση της ιστορίας για την τόνωση της συλλογικής μνήμης.

Ο τίτλος κρίνεται, παράλληλα, επικοινωνιακά αποτελεσματικός. Η επιλογή του σχήματος λόγου της προσωποποίησης των δρόμων και των κτιρίων, που αποκτούν την ανθρώπινη ιδιότητα της ομιλίας, ζωντανεύει στα μάτια του αναγνώστη την εμπειρία που βίωσαν οι περιπατητές που ακολούθησαν τον Μενέλαο Χαραλαμπίδη στις ξεναγήσεις του και διεγείρει το ενδιαφέρον του δέκτη. Ταυτόχρονα, τονίζεται η ιστορικότητα των ποικίλων υλικών αποτυπωμάτων, που συχνά αγνοείται μέσα στις πολύβουες πόλεις. Η αξιοποίηση του ενεστώτα, μάλιστα, χαρίζει διαχρονικότητα συντελώντας ακόμα περισσότερο στην ανάδειξη της σημασίας γεφύρωσης του παρόντος με το παρελθόν. Οι συνδεόμενες με ασύνδετο σχήμα κύριες προτάσεις που αποτελούν τον τίτλο δημιουργούν την εντύπωση μιας ανολοκλήρωτης περιόδου και επιτείνουν την επιθυμία του δέκτη να προχωρήσει στην ανάγνωση του κειμένου.

B3. Στην τελευταία παράγραφο του κειμένου, φανερώνεται η πρόθεση του συγγραφέα να ευαισθητοποιήσει τον δέκτη σχετικά με τη στάση που επιλέγει ο άνθρωπος ως κοινωνική και ιστορική οντότητα σε περιόδους πολιτισμικής κρίσης. Ειδικότερα, αναλύοντας τις θέσεις του μέσω του α’ πληθυντικού προσώπου («στεκόμαστε», «γυρνάμε», «για να καλύψουμε

κενά», «για να κερδίσουμε», «Περπατάμε», «για να ανακτήσουμε» , «για να ξαναβιώσουμε»), εντάσσει τον εαυτό του στο σύνολο των ανθρώπων που εστιάζουν στο παρελθόν για να βρουν σημείο αναφοράς για το μέλλον, το οποίο επικαλύπτεται από ένα «σύννεφο» κρίσης. Παράλληλα, με την εναλλαγή σε α' ενικό («Νομίζω γόνιμα.»), επιδιώκει να προσθέσει ένα σχόλιο προσωπικού χαρακτήρα, με απώτερο στόχο να προκαταβάλει θετικά τον αναγνώστη τόσο για το τι ειπώθηκε πριν, όσο και για τις επόμενες σκέψεις του. Επιπρόσθετα, γίνεται εύκολα αντιληπτή η προσπάθεια του συγγραφέα να αναδείξει τις ιδέες του, επιλέγοντας την ποιητική λειτουργία της γλώσσας καθ' όλη την πορεία της παραγράφου («σκοτεινιασμένη απ' την κρίση», «Έτσι γυρνάμε το βλέμμα στο παρελθόν», «για να κερδίσουμε τον άδριο χρόνο της προηγούμενης αμεριμνησίας, της αμνησίας», «τον ζωτικό χώρο της δημοκρατίας»), για να δημιουργήσει συναισθήματα στον αναγνώστη, χρησιμοποιώντας, παράλληλα, λέξεις και φράσεις με αυξημένο συναισθηματικό φορτίο όπως «αμήχανοι», «σαστισμένοι», «αίσθηση επείγοντος», «για να κερδίσουμε», «ζωτικό χώρο», «ξαναβιώσουμε», «ρήξεις», οι οποίες με τη σειρά τους προσδίδουν στο κείμενο παραστατικότητα, ζωντάνια και δραματικότητα. Τέλος, καταλήγει σε ένα συμπέρασμα για την ουσία του «άστεως», η οποία χαρακτηρίζεται ως κάτι βαθύτερο και πλουσιότερο σε σχέση με τους σύγχρονους και ξενόφερτους όρους “real estate” και “gentrification”, όροι, που κυριαρχούν στο σύγχρονο πεδίο ζωής του ανθρώπου.

B4. Το κείμενο 2 συγκαταλέγεται στον κειμενικό τύπο της επιφυλλίδας. Πιο συγκεκριμένα, ο συντάκτης χρησιμοποιεί έναν τίτλο («Οι δρόμοι μιλούν, τα κτίρια λένε») δηλωτικό αλλά ταυτόχρονα και υπαινικτικό για το περιεχόμενο που θα αναλύσει στη συνέχεια. Παράλληλα, το κείμενο του αρχίζει με ένα επίκαιρο θέμα, δηλαδή μία δράση που πρόκειται να λάβει χώρα στην Αθήνα, με αφορμή τα εβδομήντα χρόνια από την απελευθέρωση της πόλης, με κύριο σκοπό την επαφή των ανθρώπων με στοιχεία από την τότε εποχή. Ο συντάκτης, ως άνθρωπος του πολιτισμού δεν μένει στην επικαιρότητα και τη συγκεκριμένη δράση, αλλά επεκτείνει τις σκέψεις του πέρα από αυτήν, αφού προσπαθεί μέσα από τις θέσεις που προβάλλει να παρουσιάσει την διαφορετική όψη της Αθήνας του «πριν» σε σχέση με το «τώρα». Αναφέρει, δηλαδή τον σημαντικό ρόλο που έχει το παρελθόν στην κατανόηση της σύγχρονης πραγματικότητας («Επανασυνδεόμενοι με το παρελθόν, ελπίζουμε ότι θα κατανοήσουμε

βαθύτερα το δύσκολο παρόν»), ευελπιστώντας, ταυτόχρονα, ότι θα αντέξει μαζί με όλους τους συνανθρώπους του τις δυσχέρειες, όχι ως απλός συνοδοιπόρος στην ιστορική διαδικασία, αλλά όντας υπαρκτό και ενεργοποιημένο πρόσωπο της ιστορίας («ελπίζουμε ότι θα μπορέσουμε να αντέξουμε τη δυσχέρεια, να αντέξουμε την ιστορία ως δρώντα υποκείμενα, ως συνδιαμορφωτές, και όχι ως άβουλοι θεατές.»). Έτσι, κάνει σαφή την πρόθεση του να μιλήσει για διαχρονικές αξίες, έχοντας ως αφορμή τον επικαιρικό χαρακτήρα της συγκεκριμένης δράσης, προβάλλοντας πεποιθήσεις που αφορούν τον άνθρωπο σε κάθε τοπικό και χρονικό σημείο της ζωής του. Στο συγκεκριμένο σημείο κρίνεται άξια αναφοράς η παρουσία λέξεων που πηγάζουν από τον τομέα της ιστορίας («ιστορική ροή», «συνδιαμορφωτές», «του κλέους των χρυσών χρόνων», «μεσαιωνικούς ή μεταβυζαντινούς ναϊσμούς», «Μεσοπόλεμο», «Δεύτερο Πόλεμο», «νεοκλασική Αθήνα»), οι οποίες σε συνδυασμό με λογοτεχνικές/ποιητικές εκφράσεις («Το μεταίχμιο που ζούμε», «Επανασυνδεόμενοι με το παρελθόν», «μητροπολιτική κορυφή») αναδεικνύουν το μεγαλείο της ιστορικής πορείας της πόλης. Επιπρόσθετα, το ύφος του, παρόλο που χρησιμοποιεί κατά κόρον α' πληθυντικό, χαρακτηρίζεται από σοβαρότητα επιτυγχάνοντας την ενίσχυση της εγκυρότητας και της αξιοπιστίας των όσων υποστηρίζει, χωρίς ωστόσο να αποστασιοποιείται από τον δέκτη. Τέλος, στην τρίτη παράγραφο κάνει μία προσπάθεια απεικόνισης της ιστορικής συνέχειας του ελληνικού πολιτισμού μέσα από αναφορές μνημείων και τόπων που έχουν αφήσει την σφραγίδα τους ανεξίτηλη στην πορεία του χρόνου συνδέοντας τον αρχαίο πολιτισμό με την σύγχρονη πραγματικότητα («Πλάι στον Κεραμεικό, την Αγορά... γίνεται μοντέρνα, χαώδης, μεγάλη, χωνευτήρι, γίνεται μητρόπολη.»). Συνεπώς, γίνεται αντιληπτό πως σκοπός του συντάκτη του κειμένου 2, είναι να αποδώσει τις βαθύτερες σκέψεις που του δημιουργούνται σχετικά με το θέμα της επαφής του ατόμου με το παρελθόν του, προκαλώντας παράλληλα το ενδιαφέρον και τον προβληματισμό του δέκτη αναφορικά με τη στάση που πρέπει να κρατήσει για την αντιμετώπιση της πολιτισμικής κρίσης που υπάρχει και φαίνεται πως θα συνεχίσει να ταλαιπωρεί τον άνθρωπο (πιθανώς για πάντα!), καθώς ο ίδιος αποτελεί φύσει ιστορική και κοινωνική οντότητα.

Γ. Το τραγούδι αναπαριστά ένα πανηγύρι στο οποίο εκδηλώνεται η ελληνική ψυχική και συναισθηματική εξωστρέφεια με όχημα τον χορό. Μέσα από την αλληγορία της γιορτής μιας παρέας σύγχρονων Ελλήνων

παρουσιάζεται η ιστορική πορεία της Ελλάδας (αρχαιότητες, ορθοδοξία, τουρκοκρατία), η φιλοσοφημένη στάση ζωής (είμαστε δεν είμαστε/ τίποτα δεν είμαστε βρε, άμα είναι όλα άγραφα κάτι θα βγει) αλλά και οι απλές καθημερινές κοινωνικές στιγμές (μπρος στην Πολαρόντ κοιτούν γελαστοί/η Έλενα η χορεύτρια σκύβει στη μεριά του Τάσου). Αυτό όμως που κυρίως υμνεί σε α' πληθυντικό πρόσωπο το τραγούδι είναι η συλλογικότητα της παρέας που κοιτάει το παρελθόν, αλλά ταυτόχρονα συλλογίζεται το μέλλον και γράφει τη δική της ιστορία. Αναδεικνύονται έτσι μέσω μιας ελληνικής, διονυσιακής γιορτής τα συνεκτικά στοιχεία του πολιτισμού και των ηθών που συνιστούν την ταυτότητα και την ιδιοπροσωπία μιας κοινότητας και φωτίζεται η λυτρωτική αίσθηση της συμμετοχής σε αυτή με την παρομοίωση «ελεύθερους σαν ποταμούς». Ο ίδιος ο τραγουδοποιός ως καταλυτικό στοιχείο αυτής της γιορτής πολιτισμού με τη χρήση του α' πληθυντικού προσώπου και της υποτακτικής έγκλισης εύχεται αυτό το κοινό ταξίδι να συνεχίζεται με τον ίδιο ζήλο (να ξεφαντώνουμε/ να μας έχει/να ανταμώνουμε) και με τη μεταφορά (σμίγει παλιές κι αναμμένες τροχιές) αναδεικνύει την επιθυμία του η σύζευξη παρόντος παρελθόντος να «πυκνώνει τους δεσμούς μας».

Σίγουρα η γνώση της ιστορίας, η ουσιαστική επαφή με τις ρίζες μας, η συμμετοχή στα κοινά ήθη συμβάλλουν στη διατήρηση της συνοχής και της σύμπνοιας που θα μας εξασφαλίσουν τις ευνοϊκές προϋποθέσεις για την από κοινού συνειδητοποίηση των συλλογικών αξιών αλλά και των ιδιαίτερων πολιτιστικών στοιχείων που συνιστούν την πολιτιστική μας ιδιοσυστασία. Γι' αυτό εύχομαι η συνεκτικότητα της ελληνικής κοινωνίας να ενισχυθεί με μολό την κοινωνική συνείδηση και την παράλληλη αποβολή του άκρατου ατομισμού και της διχόνοιας. Ας αναγνωρίσουμε τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά μας, ας αξιοποιήσουμε τα πλεονεκτήματά μας και ας τονώσουμε την κοινωνική μας συνείδηση όχι υπό το κράτος του φόβου ή της απειλής ότι αυτά θα αλλοιωθούν αλλά από βαθιά επιθυμία και συνειδητοποίηση ότι η δημιουργική συνεργασία και η ομοψυχία, όπως εκφράζονται σε στιγμές ελαφρότητας και ευθυμίας, θα συμβάλλουν να προχωρήσουμε και να ευημερήσουμε.

Δ. Προσφώνηση:

Αξιότιμο Δημοτικό Συμβούλιο,

Αξιότιμοι συμπολίτες,

Αξιότιμοι καθηγητές,

φίλοι/ες συμμαθητές/ συμμαθήτριες,

Πρόλογος

Με αφορμή τη σημερινή ημερίδα με θέμα «Οι νέοι και η πόλη τους» ως εκπρόσωπος του δεκαπενταμελούς συμβουλίου του σχολείου μου αλλά και ως πολίτης του δήμου μας έχω την τιμή να σας παρουσιάσω την εικόνα της πόλης μέσα από τα μάτια των νέων ανθρώπων της. Πρωτίστως θα ήθελα να ευχαριστήσω τα μέλη του δημοτικού συμβουλίου που αναδεικνύουν τη σχέση των νέων ανθρώπων με την πολιτιστική κληρονομιά, καθώς η διαχείριση της αποτελεί μείζον θέμα για κάθε τόπο που επιχειρεί να σχεδιάσει ένα βιώσιμο και ανθεκτικό μέλλον. Η πόλη μας αποτελεί ένα σύνθετο αστικό σύμπλεγμα και είναι σημαντικό να αποσαφηνιστούν οι παράγοντες, τα προβλήματα και οι εμπλεκόμενοι φορείς που σχετίζονται με τις δυνατότητες και ευκαιρίες που πηγάζουν από τον ιστορικό και πολιτιστικό της πλούτο.

Z1 : Τα χαρακτηριστικά της ζωής των μεγαλουπόλεων που πλήττουν τη σχέση των νέων με τον πολιτιστική τους κληρονομιά

Τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι νέοι στη γνωριμία και την οικειοποίηση της πολιτιστικής τους κληρονομιάς αποτελούν συνισταμένη πολλών παραγόντων. Οι συνθήκες που επικρατούν στον αστικό δημόσιο χώρο καθώς και οι περιβαλλοντικές και κοινωνικοοικονομικές περιστάσεις, καθιστούν τα πολιτιστικά στοιχεία ευάλωτα, απειλώντας συχνά όχι μόνο τη σχέση μας μαζί τους αλλά κάποιες φορές και την ίδια την ακεραιότητα και την ανθεκτικότητά τους. Πιο συγκεκριμένα:

1. Το αφιλόξενο, κάποιες φορές, πρόσωπο της πόλης μας και η έλλειψη ελεύθερων χώρων μας εμποδίζει συχνά να θελήσουμε να τη γνωρίσουμε και να περιηγηθούμε ελεύθερα σ αυτήν. Η παραμέληση του δομημένου περιβάλλοντος, η κακή διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος και η έλλειψη στρατηγικής σχεδιασμού οδήγησαν σε προβλήματα υγείας και σε χαμηλότερη ποιότητα ζωής. Το κυκλοφοριακό, τα καυσαέρια, η ηχορύπανση, τα απορρίμματα, η έλλειψη χώρων πρασίνου διαταράσσει την ισορροπία και την υγιή αλληλεπίδραση μας με το οικιστικό και φυσικό μας περιβάλλον.

2. Ο κοινωνικός ιστός καταρρέει, στις σύγχρονες πόλεις, και παρασύρει μαζί του στη χρεοκοπία τις παραδοσιακές παραγωγικές μονάδες με την ανεργία, την υποαπασχόληση και τον κοινωνικό αποκλεισμό. Μεταξύ των πολιτών δεν υπάρχουν δεσμοί κοινωνικής αλληλεγγύης με

αποτέλεσμα να διευρύνεται η κοινωνική αποξένωση και να επικρατούν συνθήκες που ευνοούν τη βία, την ένταση και την εγκληματικότητα. Η ψυχική ανασφάλεια εντείνεται και η βία εξαπλώνεται σε χώρους φιλόξενους, σε κοινωνικά και κτιριακά γκέτο και σε περιοχές που βρίσκονται στις παρυφές των πόλεων. Η εξοικείωση και αποδοχή ενός τέτοιου περιβάλλοντος θα ήταν παράλογη.

3. Το έντονο καταναλωτικό πνεύμα της σύγχρονης εποχής και η ραγδαία ανάπτυξη τεχνολογίας απορροφούν τον περισσότερο από τον χρόνο μας, σχεδόν ασυνείδητα, και δεν αφήνουν περιθώρια χαλαρής και ελεύθερης περιδιάβασης. Ο σύγχρονος αστικός τρόπος ζωής ευνοεί την απομάκρυνση από τις παραδοσιακές αξίες και ωθεί στην άκριτη αποδοχή ξενόφερτων προτύπων. Στα μεγάλα αστικά κέντρα, όπως και η πόλη μας, εξαιτίας των αγχωτικών ρυθμών ζωής και της αύξησης των φαινομένων κοινωνικής παθογένειας, οι άνθρωποι, και κυρίως οι νέοι, υφίστανται έντονη ψυχολογική πίεση, χάνουν την ηρεμία τους, ενώ βιώνουν συναισθήματα απογοήτευσης και ψυχικά αδιέξοδα, που συχνά δεν μπορούν να διαχειριστούν.

4. Η παγκοσμιοποίηση των σύγχρονων κοινωνιών και η ομοιομορφία των πολιτισμών που εντέχνως προωθείται, μας οδηγεί στην απαξίωση και την αδιαφορία για τις εθνικές και τοπικές μας ιδιαιτερότητες. Τα μνημεία αντιμετωπίζονται ως «αναχρονιστικά» κατάλοιπα του παρελθόντος χωρίς αξία, σ' ένα σύγχρονο διεθνοποιημένο, τεχνολογικό περιβάλλον, που επιδιώκει την ομοιομορφία. Ο βιομηχανοποιημένος τρόπος ψυχαγωγίας δεν προσφέρει ψυχοπνευματική ανανέωση και αίσθηση ψυχικής πληρότητας, αλλά δημιουργεί ανία και αίσθημα ανικανοποίητου. Στο πλαίσιο αυτό, ευδοκimeύ ευκολότερα ο άγονος μιμητισμός και η ξενομανία αποξενώνοντας μας από το ποιοι πραγματικά είμαστε.

5. Η απουσία επαφής των νέων με την πολιτιστική κληρονομιά του τόπου τους υφίσταται και λόγω αδυναμίας της οικογένειας να φέρει σε επαφή τον νέο με τα βιώσιμα στοιχεία της τοπικής παράδοσης. Οι σχέσεις και ο ρόλος της οικογένειας είναι λιγότερο καθοριστικός για τη τύχη των ανθρώπων της πόλης ή ανύπαρκτος. Η ατομική ζωή συχνά χαρακτηρίζεται από μοναξιά και το κοινωνικό – φιλικό περιβάλλον είναι και αυτό συχνά πέρα από τον κύκλο της προσωπικής σφαίρας του ατόμου. Αλλά και η έλλειψη ολοκληρωμένης πνευματικής παιδείας και ο τεχνοκρατικός προσανατολισμός του εκπαιδευτικού συστήματος δεν συμβάλλει στην πραγματολογική γνώση του παρελθόντος και στη μύηση των νέων στην εθνική και τοπική πολιτιστική παράδοση. Ο αυστηρά

τεχνοκρατικός προσανατολισμός της εκπαίδευσης δημιουργεί μονομέρεια και μοιάζει να ενδιαφέρεται κυρίως για το πώς θα επανδρώσει το κοινωνικό σώμα με στελέχη, πρωτίστως **επιστήμονες** και **τεχνοκράτες**, μέσα στο πιεστικό πλαίσιο του εκσυγχρονισμού της χώρας. Ο μαθητής, κατά συνέπεια, αποξενώνεται από τη μητρική του γλώσσα, απαξιώνει τα θεωρητικά γνωστικά αντικείμενα και εθίζεται στον ωφελιμισμό που υπονομεύει την αληθινή παιδεία. Το πιεστικό αναλυτικό πρόγραμμα και η στοχοπροσήλωση όλων των εκπαιδευτικών βαθμίδων στην ολοκλήρωση της ύλης και στην επιτυχία δεν αφήνει χρονικά και ψυχικά περιθώρια για ουσιαστική γνωριμία των νέων με το παρελθόν τους και για φιλοσοφική ενατένιση του κόσμου και του νοήματος της ζωής.

Τρόποι με τους οποίους θα μπορούσε να αναβαθμιστεί η σχέση των νέων με την υλική και άυλη πολιτιστική κληρονομιά του τόπου τους.

Αξιότιμοι συμπολίτες, αγαπητοί φίλοι,

θα ήθελα να προτείνω δράσεις που μπορεί να αναλάβει και να προωθήσει, κυρίως ο δήμος μας, μέσω των οποίων θα ήταν εφικτή η ανάδειξη ενός σύγχρονου αστικού κέντρου το οποίο να παρουσιάζει ιστορικό και πολιτιστικό ενδιαφέρον για όλους.

1. Προστασία και ανάδειξη του φυσικού και αστικού περιβάλλοντος

Την ίδια λογική με την οποία αντιμετωπίζουμε ένα έργο τέχνης, ένα μνημείο, ως τεκμήριο της πολιτιστικής μας ταυτότητας, οφείλουμε να την εφαρμόσουμε και στην αντιμετώπιση του αστικού τοπίου και του φυσικού περιβάλλοντος. Δημοτικές δράσεις και εκδηλώσεις σε κάθε μεριά της πόλης μας θα βοηθήσουν στην ανάδειξη της ιστορίας της, στη γνωριμία μας μαζί της και στη διάθεση να δημιουργήσουμε στα ίδια μέρη, τη δική μας ιστορία.

2. Διασφάλιση και προώθηση τοπικών προϊόντων και διατροφικής κουλτούρας

Γιορτές γευσιγνωσίας, εκθέσεις και εκδηλώσεις προβολής τοπικών παραδοσιακών προϊόντων μπορούν να συμβάλλουν καθοριστικά στην αναβάθμιση της σχέσης μας με την πολιτιστική μας κληρονομιά και ταυτότητα. Πρέπει να εντοπιστούν, να αναδειχθούν και να διασφαλιστούν τα ιδιαίτερα προϊόντα και η διατροφική κουλτούρα του τόπου μας. Στην περίπτωση αυτή τα τρόφιμα λειτουργούν και ως σύμβολα που αναδεικνύουν ιστορικούς και συμβολικούς δεσμούς μεταξύ περιοχών και τροφίμων όπου η παράδοση, η μυθολογία και οι αξίες

μπορούν να γίνουν διαθέσιμα στους καταναλωτές μέσα από τα προϊόντα αυτά. Με τον τρόπο αυτό, τόσο ο τόπος μας όσο και τα προϊόντα αποκτούν ταυτότητα και καθίστανται παράγοντες ανάπτυξης και πηγή υπερηφάνειας για όλους μας.

3. Τα μουσεία της πόλης μας

Η διατήρηση και η μετάδοση της υλικής και άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς αποτελεί τη σύνδεση του παρελθόντος μιας κοινότητας με το μέλλον της. Στην κατεύθυνση αυτή, καίριος είναι ο ρόλος των μουσείων της πόλης μας, που αποτελούν τον θεματοφύλακα, αλλά και τον φορέα μετάδοσης της γνώσης για όλες τις μορφές πολιτιστικής κληρονομιάς προς το ευρύ κοινό. Ειδικότερα, τα λαογραφικά μουσεία μπορούν να επανεκκινήσουν τις σχέσεις μας με την τοπική ιστορία σε μια άλλη βάση. Για την υλοποίηση των στόχων του μουσείου όμως, απαραίτητη είναι η υιοθέτηση περισσότερο κατάλληλων στρατηγικών επικοινωνίας για την αποτελεσματικότερη προσέγγιση του κοινού και την εκπλήρωση του ρόλου του. Οι σύγχρονες τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών, σε συνδυασμό με το διαδίκτυο προσφέρουν στη μουσειοπαιδαγωγική, καινοτόμες τεχνικές λύσεις για την κορύφωση της πολιτισμικής εμπειρίας και την ανάδειξη της αξίας των εκθεμάτων. Επομένως είναι αναγκαίο να πραγματοποιήσουν το άνοιγμά τους σε τοπικές οργανώσεις, σχολεία και άλλους πολιτιστικούς οργανισμούς και να υλοποιήσουν κατάλληλα διαμορφωμένες δραστηριότητες και εκδηλώσεις και σε χώρους που ζουν και εργάζονται μέλη διαφορετικών κοινοτήτων, ώστε ο νέος να εμπλακεί εθελοντικά στις δραστηριότητές του και να στηρίξει έμπρακτα τη λειτουργία του σε όλες τις μορφές.

4. Ενίσχυση της δράσης των πολιτιστικών συλλόγων

Αναγκαία κρίνεται και η ενίσχυση της δράσης των πολιτιστικών συλλόγων της πόλης μας ακόμη και η ίδρυση νέων. Οι ενέργειες και η δράση της πλειοψηφίας των συλλόγων, επικεντρώνεται στη διατήρηση της εθνικής και τοπικής πολιτιστικής κληρονομιάς των μελών. Αυτό επιτυγχάνεται με την πραγματοποίηση συλλογικών επιμορφωτικών και ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων, επικεντρωμένων στις εθιμικές τελετουργίες των κύκλων της ζωής και του χρόνου, που συμβάλλουν στην αντίσταση εναντίον της χαλάρωσης των παραδοσιακών ηθών και εθίμων και στη δημιουργία νέων κοινωνικών γεγονότων, ελκυστικών για όλα τα μέλη της τοπικής κοινωνίας. Οι τοπικοί λαογραφικοί και πολιτιστικοί σύλλογοι μπορούν να προάγουν κάθε μορφή πολιτιστικής δημιουργίας, όπως μουσικής, θέατρο, εικαστικά δρώμενα και άλλες δραστηριότητες,

μέσω των οποίων όλοι εμείς αλλά και οι επισκέπτες της πόλης έρχονται σε επαφή με την τοπική παράδοση, αποτελώντας παράλληλα το έναυσμα για τη συνάντηση συντοπιτών.

5. Δράση άλλων κοινωνικών φορέων

Παράλληλα, η συμφιλίωση του ανθρώπου με το παρελθόν του είναι δυνατό να επιτευχθεί με την κατάλληλη καθοδήγηση και άλλων κοινωνικών φορέων. Πράγματι, οι πνευματικοί, οι θρησκευτικοί και οι πολιτικοί ηγέτες, με τη συνδρομή των πολιτιστικών συλλόγων, είναι σε θέση να προβούν στη στήριξη θεσμών, εθίμων και παραδόσεων που εξανθρωπίζουν τη ζωή μας, αλλά και να μυήσουν την κοινή γνώμη σε ένα κοινωνικό και πολιτικό ήθος που θα εδράζεται στις διαχρονικές αξίες της εθνικής παράδοσης. Θέτοντας, λοιπόν, τέτοιου είδους στόχους, μπορούν να συμβάλλουν στην ανάδειξη της λειτουργικής διάστασης της πολιτιστικής κληρονομιάς και να προωθήσουν την αντίληψη ότι οι παραδοσιακές αξίες προσφέρουν λύσεις για τα σύγχρονα προβλήματα. Η βαθύτερη σχέση με το παρελθόν θα μπορούσε να εξασφαλιστεί και με τη βοήθεια της οικογένειας και τη γόνιμη αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου των μελών της. Ειδικότερα μέσα από τον εποικοδομητικό διάλογο μεταξύ των μεγαλύτερων και των νεότερων μελών μιας οικογένειας, είναι δυνατό να εμπεδωθούν στις νεανικές συνειδήσεις εκείνες οι αξίες που χρειάζεται να διέπουν τις ανθρώπινες σχέσεις. Οι νόθες αξίες και τα μηδενιστικά πρότυπα που προβάλλονται κατά κόρον στη σύγχρονη εποχή θα βρίσκουν αντίλογο και με ιστορικούς περιπάτους σε διάφορα σημεία θα μπορούσαμε να δημιουργήσουμε αναμνήσεις στην πόλη μας.

Επίλογος

Ιδιαίτερα σήμερα, την εποχή της παγκοσμιοποίησης και αποξένωσης, προβάλλει ως επιτακτική ανάγκη η απόρριψη του απρόσωπου τρόπου ζωής και επιβάλλεται η διατήρηση και διαφύλαξη του λαϊκού πολιτισμού, προκειμένου να διατηρηθεί η εθνική συνείδηση και ταυτότητα. Η διατήρηση των εθίμων και των ηθών του παρελθόντος και γενικότερα ο σεβασμός προς την παράδοση και τον λαϊκό πολιτισμό, αποτελούν ανεκτίμητη πολιτιστική κληρονομιά και παρακαταθήκη των λαών, η οποία μας εξασφαλίζει το παρόν και θα μας οδηγήσει με στιβαρά βήματα προς το μέλλον. Στην προσπάθεια αυτή ζητάμε τη συνδρομή όλων σας!

Σας ευχαριστώ για τον χρόνο σας.